

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

Stranden

Gestaltungs-förslag för lek och aktivitet i Marnäsparken

Josephine Yngvesson

Titel: Stranden – Gestaltungs-förslag för lek och aktivitet i Marnäsparken

Engelsk titel: The Beach – A Design Proposal for Activity in the Marnäs Park

© Josephine Yngvesson

Handledare: Sofia Sandqvist SLU, institutionen för stad och land

Examinator: AnnaTandre, SLU, institutionen för stad och land

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0529, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna

Nyckelord: aktivitet, gestaltning, Marnäs, lek, lekpark, Ludvika, utomhusmiljö

Kartor och fotografier: Samtliga lånade bilder publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren.

Publiceringsår: 2014

Publiceringsort: Uppsala

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Lekplatser, förskolegårdar och skolgårdar är några av barns vardagsmiljöer utomhus. Barn är beroende av att vuxna tar ansvar för att skapa stimulerande utomhusmiljöer som erbjuder lek och aktivitet samt främjar deras hälsa. Forskning visar att en god utomhusmiljö för barn ska vara stor till ytan, ha ett varierat innehåll, kuperad terräng och växlighet. Den ska också locka till sinnlig och vidlyftig lek samt fysisk aktivitet. Miljön ska vara spännande, utmanande och väcka barns nyfikenhet, upptäckarglädje och entusiasm. Ändå är många utomhusmiljöer för barn runt om i landet eftersatta och bristfälliga ur flera synpunkter. Med en ny gestaltning kan de utvecklas till platser med stora kvaliteter. Ett exempel på en plats som i nuläget inte alls når sin fulla potential är ett grönområde i stadsdelen Marnäs, Ludvika. Marnäs saknar en inspirerande och naturlig mötesplats som vänder sig till barn och unga i alla åldrar samt till deras föräldrar. Det aktuella området ligger i nära anslutning till både en förskola och en låg- och mellanstadieskola. Ludvika kommun har tankar om att utveckla platsen till en park, kallad Marnäsparken. Syftet med denna uppsats är att ta fram ett övergripande gestaltningsförslag för en lekpark i området. Parken ska uppmuntra till lek och rörelse för besökare i åldrarna 0-18 år. En målsättning är att den ska vara tillgänglig och inbjudande för alla barn och ungdomar, oavsett fysiska och psykiska förutsättningar. Uppsatsens huvudfråga lyder: *Hur kan en utomhusmiljö som främjar barns och ungdomars lek och aktivitet utformas utifrån exemplet Marnäsparken i Ludvika?* Gestaltningens teoretiska utgångspunkt är en litteraturundersökning om barns lek och utomhusmiljöer, där forskning om lekmiljöer för barn med olika typer av funktionsnedsättningar är en viktig del. Platsanalys, samtal och intervjuer, en sammanställande SWOT-analys av platsen samt inspirationsförebilder utgjorde andra viktiga underlag i gestaltningsprocessen. Utifrån ett koncept, ett gestaltningsprogram och en programskiss med riktlinjer för gestaltningen arbetades förslaget Stranden fram. Förslagets struktur och formspråk ska uppmuntra och inspirera barn och ungdomar till att utforska platsens olika rum och karaktärer. Ytorna är flexibla och erbjuder stora möjligheter till sinnesupplevelser, lek och fysisk aktivitet. Ambitionen är att utformningen ska utveckla området och ge Marnäs den sociala mötesplats för unga människor som hittills har saknats. Förslaget presenteras med en illustrationsplan och tillhörande vyer samt en avslutande reflektion kring resultat och metod.

Abstract

Playgrounds, preschool yards and school yards are some of children's everyday environments outdoors. Children depend on adults to take responsibility for creating stimulating outdoor environments, offering play and activity as well as promoting health. Research shows that a satisfactory outdoor environment for children provides a spacious area with a varied content, including hilly terrain and vegetation. Moreover, it should promote sensuousness, lively play experiences and physical activity. Important aspects in physical surroundings for play are excitement, challenges and discoveries, stimulating children's curiosity and enthusiasm. Despite this, many outdoor environments for children around the country are neglected. With a new design, they can develop into places with great qualities. An example of a place far from reaching its full potential is a green space in the district Marnäs, Ludvika. Marnäs lacks an inspiring and natural meeting place for children and young people of all ages and their parents. The current green space is located close to a preschool and a primary school. Ludvika municipality has the vision to develop this site into a park, named Marnäsparken. The aim of this thesis is to develop a design proposal for a play park in the area. The park should offer play and physical movement to visitors aged 0-18. This implies that it must be accessible and welcoming to all children and young people, regardless of physical and mental conditions. The main essay question is: *How can an outdoor environment be designed to encourage children's and young people's play and activities, based on the example Marnäsparken in Ludvika?* The theoretical starting point for the design is a literature survey on children's play and outdoor environments, where research on play environments for children with different types of disabilities is an important part. A site analysis, interviews and supplementary data from local inhabitants, a SWOT analysis of the site and inspiration from reference projects were also important input in the design process. The design work and the design proposal, The Beach, is based on a concept, a design program and a program draft with guidelines. The structure and form of the design proposal should encourage and inspire children and young people to explore the site's various rooms and characters. The areas are flexible and offer great opportunities for sensory experiences, play and physical activity. The ambition is that the new design will develop the district, providing Marnäs with a social meeting place for young people. The proposal is presented with an illustration plan and related cross sections accompanied with a reflection on the results and methodology.

Introduktion

Barns vardagsmiljöer utomhus, som till exempel lekplatser, förskolegårdar och skolgårdar, är ofta oinspirerande och eftersatta. De består många gånger av en asfaltsyta eller söndersliten gräsyta med en sandlåda, några slumpmässigt utplacerade lekredskap som gungor och klätterställningar, och ett fåtal träd och buskar. Utformningen känns både ogenomtänkt och tråkig.

Ovanstående beskrivning sammanfattar mina intryck av de utomhusytor för barn som är avsedda för just dem, men som enligt min uppfattning borde se helt annorlunda ut. Tyvärr kan barn inte själva välja bort att vistas i dessa miljöer, som ofta är en del av deras vardag år efter år. De är hänvisade till vuxnas beslut. Det är anmärkningsvärt att majoriteten av barns utomhusmiljöer ser ut så här med tanke på den forskning som finns.

Flera vetenskapliga studier visar hur utevistelse påverkar vår hälsa positivt, samt pekar på utomhuslekens och utomhuspedagogikens betydelse för barns hälsa, välbefinnande, utveckling och lärande. Lärande och utveckling sker när barnen genom leken provar saker, undersöker sin omgivning och bearbetar erfarenheter (Knutsdotter Olofsson 2003, ss.131-136). Barn behöver utomhusmiljöer som utvecklar lek, kreativitet, motorik och social kompetens (Granberg 2000, ss. 10-12; Knutsdotter Olofsson 2003, ss. 131-136; Lenninger & Olsson 2006, s. 51; Selin 2007, s. 2).

Idag råder brist på utrymme och attraktiva miljöer som inspirerar barn till utelek och fysisk aktivitet (Boldemann, Dal, Blennow, Wester, Mårtensson, Raustorp & Yuen 2005, s. 10). De stora hälsoproblemen hos barn är enligt Cecilia Boldemann¹ övervikt/fetma, överexponering av sol samt stress. En väl planerad utomhusmiljö för barn, som är stor till ytan, varierad i sitt innehåll och integrerad med natur/växlighet, kan främja deras hälsa (Boldemann et al. 2005, s. 10).

Vårt grundläggande hälsobeteende skapas redan i förskoleåldern (Boldemann et al. 2005, s. 10). Därför är det ytterst viktigt att vuxenvärlden tar sitt ansvar och skapar goda och hälsofrämjande utemiljöer som lockar barn till utelek och fysisk aktivitet för att främja folkhälsan. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter har barn rätt till säkra, trygga och utvecklande miljöer samt till lek, rekreation, vila och fritid (Unicef u.å.).

Det här arbetet handlar om att ta fram ett gestaltungsförslag till en ny lekpark åt Ludvika kommun i en framtida park i området Marnäs. Idén till arbetet föddes då jag under hösten 2010 tog kontakt med Ludvika kommuns parkchef Solveig Åkerhielm. Hon berättade att det vid en inventering av kommunens lekplatser visat sig att många av lekytorna var i mycket dåligt skick, och att vissa var direkt farliga. De uppfyller inte längre barns behov av säkra, trygga och utvecklande utomhusmiljöer som stimulerar till lek, rekreation, vila och fritid.

Kommunens tekniska kontor gjorde under november 2010 en åtgärdsplan, *Lekplats till lekpark*, för kommunens samtliga lekplatser (Ludvika kommun 2010). I åtgärdsplanen har man tagit beslut om att vissa lekplatser ska tas bort helt medan övriga ska utvecklas och förbättras. Målsättningen är att satsa på ett mindre antal lekplatser och utveckla dessa till större mötesplatser för lek och andra aktiviteter, enligt kommunen i form av så kallade lekparkar. Dessa lekparkar ska erbjuda något för alla, oavsett ålder, kön, kulturell bakgrund samt psykiska och fysiska förutsättningar. Kommunen planerar även att anlägga två helt nya lekparkar, varav den ena ska ligga i den framtida parken i stadsdelen Marnäs. Denna park ska inspirera till natur- och friluftsliv samt främja folkhälsan.

Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att ta fram ett förslag till övergripande gestaltning av en lekpark som uppmuntrar till lek och rörelse för besökare i åldrarna 0-18 år. Förslaget ska ha den blivande Marnäsparken som utgångspunkt.

Den centrala frågan som uppsatsen ska ge svar på är: Hur kan en utomhusmiljö som främjar barns och ungdomars lek och aktivitet utformas utifrån exemplet Marnäsparken i Ludvika?

Målet är att i ord och bild presentera ett gestaltungsförslag med fokus på lek och aktivitet, samt att beskriva processen som leder fram till förslaget.

Avgränsningar

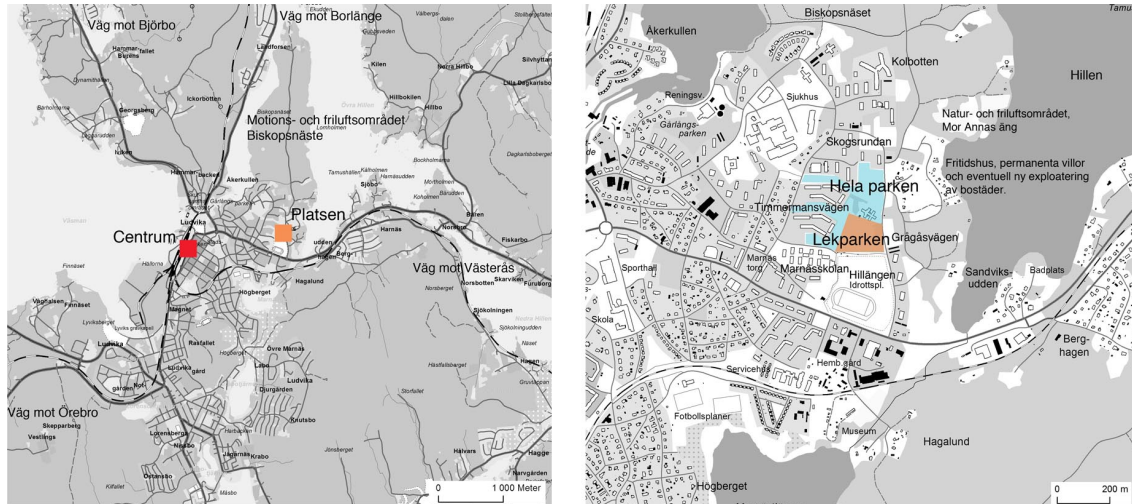
Förslaget är endast ett övergripande gestaltungsförslag som kan användas som inspiration i den framtida planeringen av lekparken. Gestaltningen innefattar ett begränsat område i Marnäs, Ludvika. Förslaget redovisas med en illustrationsplan samt tre vyer. I arbetet ingår inte tekniska handlingar, höjdsättningar, vattenavrinning, växtlistor eller materialförteckningar. Ett mer detaljerat och genomarbetat gestaltungsförslag måste göras om lekparken ska förverkligas. Säkerhets- och trygghetsaspekter, såsom rekommendationer och lagar som kan komma att påverka utformningen, nämns i arbetet men behandlas inte närmare. Arbetet begränsas inte heller av någon budget.

Platsbeskrivning

Gestaltungsområdet ligger i Marnäs, i den nordöstra delen av centrala Ludvika. Staden är en gammal bruksort och tillhör den del av Mellansverige som kallas Bergslagen. I hela kommunen bor det cirka 25 800 invånare, varav cirka 13 700 bor i centrala Ludvika (Ludvika kommun u.å.).

I stadsdelen Marnäs finns olika former av bostäder – villor, flerbostadshus med hyres- eller bostadsrätter samt fritidshus. Det finns ett torg – Marnäs torg – samt en rad olika servicefunktioner, så som livsmedelsbutiker, kiosk, cykelbutik, pizzerior, förskola, låg- och mellanstadieskola och Ludvika lasarett. Inom området finns också motions-, frilufts- och naturområdena Biskopsnäset och Mor Annas äng. Ludvikas stora idrottsanläggning Hillängen med ishall, A- och B-plan

¹ Cecilia Boldemann forskare Karolinska Institutet, föreläsning ”Barn och utemiljö”, i kursen Landskapsarkitekturens miljöpsykologi – Hälsofrämjande miljöer i vård, skola och omsorg den 23 april 2013.

Figur 1 och 2. Platsen ligger cirka 1,5 kilometer från Ludvikas centrala stadskärna och omges av bostadsområden och servicefunktioner. Norr uppåt. Kartunderlag: Fastighetskartan, Ludvika kommun 2014, bearbetade av Josephine Yngvesson 2014.

för fotboll, friidrottsanläggning, tennisplaner och bouleplaner ligger också inom området och i nära anslutning till platsen. Även låg- och mellanstadieskolan Marnässkolan, förskolan Staren och flerbostadshusen på Timmermansvägen, Skogsrundan samt Grågåsvägen ligger nära gestaltungsområdet, se figur 2 och 3.

Det aktuella området är cirka två hektar stort. Platsen räknas som parkmark och är ett grönområde med en stor öppen, lätt kuperad gräsyta och en lummigare del med träd och några små höjder.

Metod

För att få förståelse för vad man bör tänka på när man ska gestalta en lekpark som lockar till lek och aktivitet gjordes en litteraturundersökning om barns lek, utemiljö och tillgänglighet. Platsbesök, inventering och platsanalys gav en förståelse för platsens egenskaper och förutsättningar för gestaltningen. Efter dessa moment gjordes en sammanfattande SWOT-analys. Utifrån litteraturundersökningen, platsens förutsättningar, platsanalys, SWOT och inspirationsförebilder arbetades ett gestaltungsprogram och en programskiss fram för att skapa riktlinjer till gestaltungsarbetet och förslaget. Arbetet bestod således av en skrivprocess och en gestaltungsprocess. Processerna pågick parallellt med varandra under hela arbetet.

Insamlingsmetoder

För att kunna göra ett passande gestaltungsförslag som svarar mot arbetets syfte samlades fakta in genom litteraturstudier, samtal och intervjuer samt besök och inventering av platsen.

Figur 3, 4, 5 och 6. På flygbilden (figur 3) visas positionerna för panoramavyerna (figur 4-6, med figur 4 överst). Platsen består av en öppen gräsyta samt en mer slutna och lummig del. Kartunderlag, flygbild: Fastighetskartan, Ludvika kommun 2014, bearbetad av Josephine Yngvesson 2014. Foto: Josephine Yngvesson, april 2011.

Litteratursökning

Syftet med litteratursökningen var att skaffa en kunskapsgrund för gestaltungsarbetet. Den aktuella litteraturen berör ämnena barns behov, lek, utemiljö och tillgänglighet. Litteraturen hittades genom sökning på internet, via sökmotorn Google, databaserna Libris och Epsilon samt i referenslistor i tidigare kandidat- och examensarbeten. Sökorden var *lek*, *barns lek*, *lekplats*, *lekpark*, *utomhuslek*, *lek utomhus*, *barns utemiljö*, *utomhuspedagogik*, *tillgängliga utomhusmiljöer barn*, *hälsofrämjande utemiljöer barn* och *miljöpsykologi*.

Genom litteraturundersökningen inhämtades kunskap och argument för lekplatsens betydelse och utformning ur ett lek- och tillgänglighetsperspektiv.

Platsbesök och inventering

Genom platsbesök med inventering av områdets befintliga förutsättningar undersöktes aspekter som var relevanta för gestaltungsarbetet. Inventeringen av topografi, vegetation, klimat, fysisk struktur och inventarier bidrog till idéer om lämpliga förändringar samt vad som kunde användas och utnyttjas i den nya gestaltningen. Inventeringen gjordes under två besök i april 2011. Det ena besöket gjordes under en förmiddag och det andra under en eftermiddag. Vid båda tillfällena var det soligt och kallt väder. Vid platsbesöken inventerades:

- befintlig vegetation med avseende på art, karaktär och storlek
- topografi, nivåskillnader
- klimat – sol, skugga, vind och lä
- markmaterial
- inventarier och utrustning, till exempel bänkar och belysning

Samtal och intervjuer

Genom samtal och intervjuer ställdes frågor till ett flertal personer för att få reda på information. Vid intervjuerna användes en semistrukturerad intervjuform (Cohen & Crabtree 2008). Metoden ger möjlighet till dialoger genom att de öppna frågor som ställs följs upp med anpassade frågor, baserade på de svar som ges.

Under våren 2011 fördes samtal med parkchef Solveig Åkerhielm samt Per Ragvald på mark- och planenheten, Ludvika kommun. De gav underlag till gestaltungsarbetet och kommunens önskemål som beställare. De gav mig även inventeringsrapporten för kommunens lekplatser, åtgärdsprogrammet för lekplatserna, kart- och CAD-underlag samt feedback på gestaltungsförslaget under gestaltungsprocessen. Genom samtal med en av de aktiva skateboard åkarna i Ludvika, Robert Lerbrink, fick jag ta del av en ritning på en önskad street skateyta. Ritningen användes som grund i utformningen av skateytan i gestaltungsförslaget Stranden.

Vid ett av platsbesöken i april 2011 genomfördes semistrukturerade intervjuer med några boende i området för att få reda på hur de upplever och använder platsen, samt hur de skulle vilja att platsen upplevdes och användes. Informanterna var barn och vuxna i olika åldrar. I enlighet med Cohen och Crabtree (2008) ställdes öppna intervjufrågor, i syfte att nå ett brett spektrum av åsikter och idéer i svaren. Frågorna som ställdes var följande:

Hur upplever du/ ni platsen idag?

Hur och till vad använder du/ni platsen?

Hur skulle du/ni önska att platsen upplevdes/användes?

Vad önskar du/ni att platsen innehöll och erbjöd?

Informationen från de olika informanterna bidrog till idéer, tankar och riktlinjer i gestaltungsarbetet.

Analysmetoder

För att undersöka platsens uppbyggnad och struktur användes en platsanalysmetod med utgångspunkt i stadsplaneraren och arkitekten Kevin Lynchs teorier.

Platsens olika rumsliga egenskaper och karaktärer har betydelse för upplevelsen av platsen. Därför undersöktes rumsligheten med hjälp av en rumsanalysmetod som bygger på arkitekten Arne Branzells tankar och begrepp. För att sammanställa det insamlade materialet om platsen och för att skapa riktlinjer för gestaltungsarbetet gjordes en SWOT-analys.

Lynch – platsens struktur och orienterbarhet

I platsanalysen användes begrepp som ofta betecknar struktur och orienterbarhet i städer, i enlighet med Lynch (1960). Genom att använda hans analysmetod fick jag förståelse för hur platsen förhåller sig till det omgivande landskapet. Metoden handlar om att analysera de element i staden, som Lynch menar att människor minns och orienterar sig efter, och som bygger upp staden. De olika begreppen är

områden, landmärken, stråk, noder och *barriärer*. Lynch (1960, ss. 46-83) definierar begreppen enligt följande:

Områden är platser som har en enhetlig och identifierbar karaktär som man upplever som avgränsande. De kan ses som öppna eller slutna mot sin omgivning, men ger en känsla av att gå in i eller ut ur något.

Landmärken är ofta fysiska objekt i varierande storlek som man kan referera till. De kan oftast lätt skiljas ut från sin omgivning och används för att orientera sig. Det kan handla om skyltar, byggnader, träd, affärer och skolor med mera.

Stråk är de leder som människor färdas eller skulle kunna färdas på. Stråk som blir starkare än andra har oftast olika målpunkter, landmärken och noder längs vägen.

Noder, knutpunkter är platser som man kan färdas till och där man kan uppehålla sig. Det kan vara föreningspunkter så som korsningar av stråk, en plats där man byter kommunikationsmedel, en verksamhet eller någon form av mötesplatser. Även noderna kan ha antingen stor eller liten kontakt med sin omgivning.

Barriärer, kanter är linjära element som uppfattas som någon form av gräns. Det kan handla om en gräns mellan olika områden och bebyggelse. Det kan vara element som delar upp en plats som till exempel en järnväg, väg, vägg, eller topografi. Barriärer kan vara olika ogenomträngliga, det vill säga att vissa av dem kan upplevas som visuella och mentala barriärer mer än fysiska.

Genom att leta efter dessa element ute på plats under ett av platsbesöken samt notera dem på ett kartunderlag skapade jag mig en översiktlig bild av platsens uppbyggnad och struktur.

Branzell – rum, rumskaraktärer och rörelse på platsen

För att förstå platsens rumsliga egenskaper och karaktär samt människors rörelse på platsen användes en rumsanalysmetod med begrepp och inspiration från Arne Branzells rapport *Att notera rumsupplevelser* från 1976.

Metoden handlar om att identifiera rum och deras karaktär. En plats kan bestå av många olika rum med olika karaktärer. Rumsliga egenskaper som man tittar efter är öppenhet och slutenhet, om rummet har någon speciell riktning, samt vad det är som definierar det aktuella rummet. Det kan handla om vegetation, topografi eller någon form av kant eller barriär som fungerar som ”vägg” och definierar rummet i förhållande till ett annat. Genom att få förståelse för platsens rumsliga egenskaper och karaktärer kan man få hjälp att i gestaltungsarbetet bedöma vilka befintliga rumsupplevelser som är positiva att spara, förstärka, utveckla eller ta bort.

Genom att studera människors rörelse på platsen får man en uppfattning om var människor rör sig och uppehåller sig samt platsens användning.

Under ett av platsbesöken noterades platsens olika rum, deras karaktärer samt cyklisternas och de gåendes rörelsemönster. Detta antecknades på ett kartunderlag.

SWOT-analys, styrkor, svagheter, möjligheter och hot

En SWOT-analys är en metod för att identifiera en plats styrkor, svagheter, möjligheter och hot (Boverket 2006, s. 44).

SWOT-analysen för mitt gestaltningsområde grundades på inventeringen av platsen, intervjuerna med de boende i området och platsanalysen. Platsens styrkor och möjligheter var egenskaper som kunde utnyttjas och utvecklas i gestaltningsarbetet, medan svagheter och hot var sådant som borde förbättras eller motverkas.

Gestaltningsmetoder

Det finns många olika metoder för att skapa idéer till en gestaltning. Under arbetet användes inspirationsförebilder, koncept och tidskiss som metod. I gestaltningsprogrammet och programskissen sammanfattades de aspekter som gestaltningen skulle innehålla och lösa.

Inspiration och förebilder

Genom att titta på andra lekmiljöer för barn samt andra miljöer med egenskaper som gynnar utomhuslek och aktivitet kan man få inspiration och idéer. Under arbetet hämtades inspiration från Klimatträdgården i Slottsträdgården, Malmö, temalekplatsen Sagolekplatsen, Malmö och en lekmiljö vid Leva kungslador, Visby. Dessa platser hade jag redan tidigare besökt och dokumenterat med fotografier.

Miljöerna användes som inspirerande förebilder under gestaltningsarbetet. De fungerade även som underlag för att förmedla tankar och gestaltningsidéer i samtal med Solveig Åkerhielm och Per Ragvald på Ludvika kommun.

Gestaltningsprogram och programskiss

I ett gestaltningsprogram sammanfattas de aspekter som designen ska lösa och innehålla. Programmet i det här arbetet grundades på kommunens önskemål, kunskap från litteraturundersökningen och SWOT-analysen.

Utifrån gestaltningsprogrammet gjordes en programskiss. Det är en övergripande skiss över området med riktlinjer för gestaltningsarbetet.

Koncept

Koncept är något som kan användas som ledord och inspiration i gestaltningen. Det ska förhålla sig till och lösa de problem som lyfts i gestaltningsprogrammet och bidra till en enhetlig och tydlig gestaltning. Det valda konceptet omfattade den bärande idén med förslaget och fungerade som vägledning i gestaltningen.

Tidskiss som metod

Tidskiss användes som metod för att generera idéer till gestaltningen av lekparken. För att ta fram många olika alternativ skapades snabba skisser under en begränsad tid och utifrån olika koncept. Under två timmar gjordes cirka åtta skisser för hand, med penna och skisspapper. En av dessa valdes ut och låg sedan till grund för det fortsatta skiss- och gestaltningsarbetet.

Skissande som metod

Utifrån den utvalda tidskissen fortsatte arbetet med att ta fram en gestaltning till lekparken. Skissarbetet grundades på syftet med projektet som helhet, gestaltningsprogrammet samt programskissen. Skisserna gjordes till en början för hand med penna, skisspapper och ett kartunderlag. När idéförslaget till gestaltning börjat ta form användes ritprogrammet AutoCad för att rittekniskt sett få ett mera precist resultat. För att färglägga illustrationsplanen samt vyerna användes programmet Adobe Photoshop. Idéförslaget är en övergripande gestaltning och redovisas med en illustrationsplan och tre vyer.

Resultat

I denna del presenteras kunskap och aspekter som påverkade gestaltningen. Här redovisas även resultat av inventering och analys, inspirationsförebilder, gestaltningsprogram samt programskiss. Slutligen redovisas konceptet och det övergripande gestaltningsförslaget.

Lekens betydelse för barn

Leken är betydelsefull för barns lärande och utveckling (Skolverket 2010). Det är genom lek som barn lär sig att förstå sammanhang, sin omgivning och att samspela med andra (Harvard 2006, s. 6).

I lek och skapande sker en omedveten inläring när barn undersöker, upptäcker och experimenterar. Leken är viktig för barns kreativa, sociala, fysiska och motoriska utveckling (Knutsdotter Olofsson 2003, ss.131-136; Granberg 2000, s. 14).

Lek ger även barn möjlighet att uttrycka och bearbeta känslor, upplevelser och erfarenheter. Dessutom leder den till återhämtning och en känsla av välbefinnande (Knutsdotter Olofsson 2003, ss. 13, 131-136).

Barns lek är individuell men också till viss del åldersberoende. Marta Rojal del Alamo (2004, s. 268) beskriver det som kännetecknar lek vid olika åldrar enligt följande (här återgivet i förkortad och bearbetad version med min egen översättning):

0-3 år: Barnen leker ofta själva och lär sig kontrollera sin kropp och dess rörelse. De utforskar sin omgivning med sina sinnen. Det är populärt att leka med sand, lera och vatten.

3-6 år: Barnen börjar ta mer social kontakt och leka i grupp. Ofta sker leken med abstrakta element som i lekens värld kan vara något annat än vad det egentligen är. Lekredskap som gärna används är gungor, rutschkana och rörlig utrustning.

6-8 år: I denna ålder innefattar leken mycket rörelse. Färdigheterna testas gärna genom klättring på olika föremål.

8 år och uppåt: Leken handlar oftast om ordnade grupplekar med målsättande regler. Förmågor som balans och koordination visas gärna upp.

Utemiljön och naturens betydelse för barns lek

När barn är ute har de större svängrum att röra sig och större möjlighet att själva utforska sin omgivning med hela kroppen och med alla sina sinnen än vad de har inomhus (Mårtensson 2012, ss. 224-231).

Leken utomhus är mer fysisk och innehåller mer och fler rörelser vilket hjälper till att träna upp barns fin- och grovmotoriska förmåga samt koordination (Grahns 2007, ss. 69-73).

Utomhus har barn lättare att ta sig in i eller dra sig ur leken. Är det även en naturlig miljö är leken mer jämställd och fri, barn är mer hänsynsfulla mot varandra, det är färre konflikter samt mindre konkurrens om lekredskap och material (Lenninger & Olsson 2006, s. 19).

I studier om barns utomhuslek har man urskiljt att denna kännetecknas av två olika slags lek – den sinnliga och den vidlyftiga leken (Grahns 2007, s. 63; Lenninger & Olsson 2006, ss. 18-19). Sinnlig lek beskrivs som något lugnare, där barn använder sina sinnen för att spontant upptäcka saker i miljön. Den vidlyftiga leken är vildare till sin karaktär och kräver mera plats och utrymme, där barnen ofta släpper kontrollen över leken, improviserar och låter den omgivande miljön vara med och forma den. Vidlyftig lek kan innefatta både fysisk aktivitet och lugna, fantasifulla lekar. Enligt studierna karaktäriseras utomhusleken av att det sker snabba skiftningar mellan den sinnliga och den vidlyftiga leken.

En god lekmiljö utomhus

Miljöer som är spännande och utmanande uppmuntrar barn till att utforska och testa sina gränser (Harvard 2006, ss.17-18). Lekens drivkraft är barnens nyfikenhet, upptäckarglädje och entusiasm (Trygghansa 2010).

Gehl (2003, ss. 17-24) framhåller att lek inte är något man kan arrangera. Lek är något som uppstår där barn uppehåller sig på samma ställe, där de ser andra barn leka och när de har lust att leka. Ges barn möjlighet att mötas och träffas på en plats finns chans att lek uppstår oavsett om det är en lekplats eller inte. Gehl menar att en lekplats är mycket mer än bara lekredskap; dess väsentligaste funktion är att vara en mötesplats för barn.

Studier visar att den traditionella lekplatsen med begränsad yta, gungor, sandlåda, klätterställningar och rutschkanor bara roar för stunden. Mycket av den lek som uppstår på dessa sker runt, under och mellan lekredskapen och runt själva lekplatsen (Lenninger & Olsson 2005, ss. 8-16).

Fredrika Mårtensson, miljöpsykolog och forskare inom utomhuslek, betonar vikten av att inte se barns utemiljö som statisk, då lek är något som böljar fram och tillbaka mellan olika platser, i ett leklandskap (Selin 2007, ss. 4-7).

En miljö som lockar till utomhuslek innehåller stora ytor, kuperad terräng och vegetation. Den erbjuder även en variation av öppna fria ytor, vegetation samt oordnade miljöer och ordnade miljöer med lekredskap. För att leken ska få chans att bölja fram mellan platsens olika rum och element bör dessa bindas samman med något som inspirerar och leder den vidare till nästa ställe (Selin 2007, ss. 4-7).

Lekmiljön ska innehålla olika rumsliga egenskaper och upplevelser. Det ska finnas plats för barn att dra sig undan och uppleva lugn och ro samt till att fritt

springa runt i livliga lekar och aktiviteter. Platsen ska erbjuda olika upplevelser som att gunga, vicka, balansera, klättra, rutscha, åla, gegga, bygga, gömma, smaka, känna, se, höra med mera (Granberg 2000, ss. 11-12).

När man gestaltar lekmiljöer bör man tänka på att det ska finnas något för alla åldrar eller för den specifika målgruppen. Det måste finnas plats för vuxna, då det är de som tar besluten om att gå till platsen (Almström 1987, s. 9).

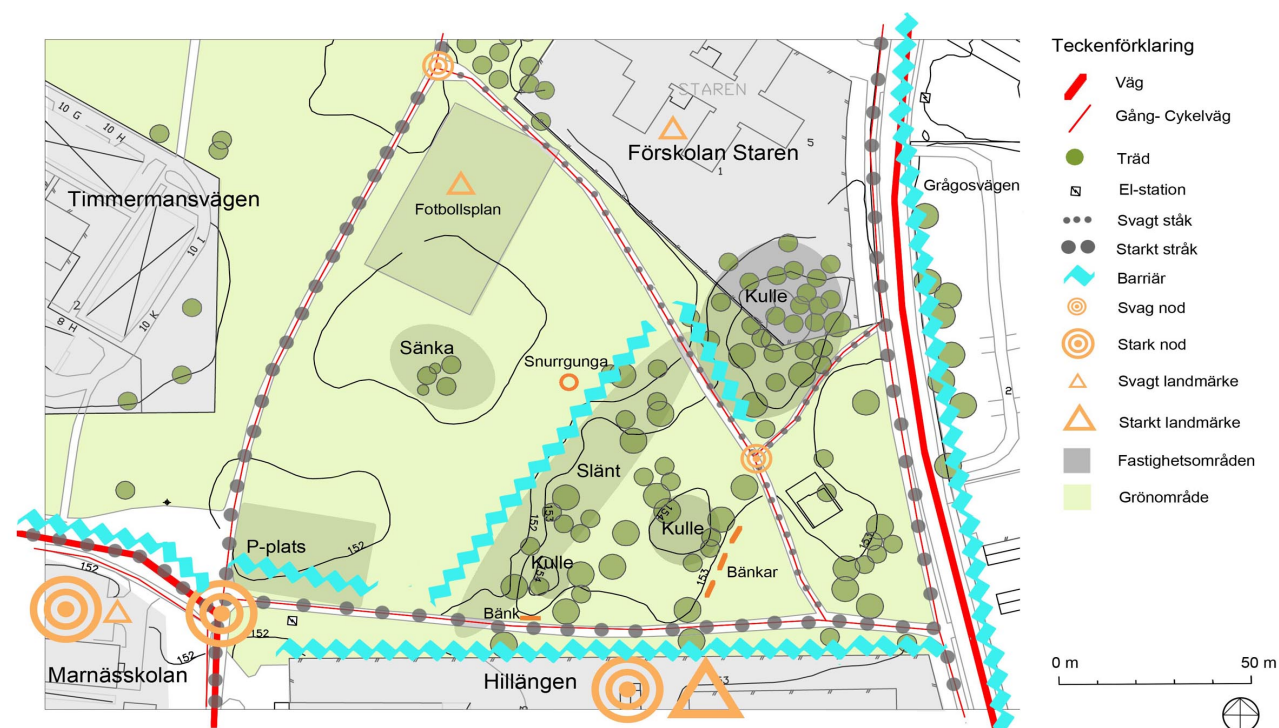
Förutom allt detta ska gestaltningen vara tydlig, genomtänkt och ha markerande entréer för att underlätta orienterbarheten och framkomligheten på platsen samt för att definiera platsen i förhållande till sin omgivning (Harvard 2006, s. 26).

En lekmiljö ska upplevas som säker och inte utsätta besökarna för några risker. För att undvika risker bör man vid projektering använda SS-EN 1176-1/7 och SS-EN 1177, som används som standard för säkerhet på lekplatser (Lenninger & Olsson 2006, ss. 75-77).

En god lekmiljö för barn med funktionsnedsättning

Människor med funktionsnedsättningar behöver miljöer som underlättar deras deltagande i lek och aktivitet. Ingegerd Harvard ger i boken *Mer åt fler på lekplatsen* (2006) tips på vad man bör tänka på för att skapa tillgängliga och goda lekmiljöer för barn med olika funktionsnedsättningar. De vanligaste funktionsnedsättningarna är synskador, hörselskador, rörelsehinder, begåvningshandikapp samt neuropsykiska funktionsnedsättningar som autism och ADHD (Harvard 2006, ss. 18-19). Harvard redogör för följande åtgärder, anpassade efter olika slags funktionsnedsättningar (2006, ss. 20-21, 45-47):

Barn med *synnedsättning* har behov av att känna, prova och öva genom lek. Miljön behöver vara visuellt och taktilt anpassad. Färg i kontrast till omgivningen gör det lättare att se lekredskap och olika ytor. För att ytterligare underlätta vistelsen kan ledstänger, insprängningsskydd till gungor och bra belysning behövas. *Hörselskadade* barn behöver lugna och stilla rum, samt miljöer som stimulerar den motoriska utvecklingen. Den visuella upplevelsen är viktig, och miljön behöver innehålla tydlig information med hjälp av färgsättning, kontraster och bra belysning. *Rörelsehindrade* behöver få chans att använda redskap som stimulerar flera sinnen som att gunga, rulla, rutscha, studsa och vicka. Miljön bör vara anpassad för rullstolar, ha en fast och halkfri markbeläggning, stora ytor och tillgängliga redskap samt ha handtag och ledstänger för att underlätta förflyttningar från rullstolen. Eventuella ramper ska vara tillgänglighetsanpassade. De med *begåvningshandikapp* kan ha behov av att leka högre upp i åldrarna, därför bör lekredskapen klara av vuxenstorlek. Redskapen bör även vara tydliga och enkla att använda och gärna stimulera flera sinnen. Barn med *neuropsykiska funktionsnedsättningar* har behov av att det finns lugna, stilla rum samt en tydlig planlösning med element som underlätta orienteringen, till exempel färg. Miljön bör även innehålla insprängningsskydd till gungor.

Figur 7. Platsens uppbyggnad och struktur utifrån Lynch analysmetod och begrepp. Illustration: Josephine Yngvesson 2011, uppdaterad 2014. Kartunderlag: Ludvika kommun 2011.

Inventeringsresultat

Vegetationen på platsen domineras av björk, sälg och hägg med ett fåtal inslag av gran och tall. Markvegetationen består av gräs som idag får växa helt fritt under sommaren. Materialet på vägarna genom parken är grus. Det är sparsamt med inventarier; bänkar finns utplacerade på tre ställen inom området. Därtill finns en snurrunga, fotbollsmål utan nät samt belysning längs stråket som går genom området från Grågåsvägen mot förskolan Staren.

Det stora öppna rummet är solbelyst under större delen av dagen samt vindexponerat. I den östra, mer lummiga delen finns skuggiga och stilla platser. Se figur 7.

Intervjuresultat

Syftet med att ha intervjuer med boende i området var att få insyn i hur de upplever och använder platsen idag, samt vilka önskemål de har om framtida innehåll och upplevelser vid en eventuell omgestaltning. Bland informanterna fanns barn, föräldrar och en lärare. Barnen som jag intervjuade var tre flickor, 11 år, och två pojkar, 8 år. Vid intervjutillfället bodde barnen i området och de var elever på Marnässkolan. Samtliga barn upplever platsen som tråkig och skräpig och de nyttjar den ibland på idrottslektionerna. De påpekar även tillsammans att området saknar en lekplats och att de önskar sig en miljö med flera olika

Figur 8. Karta med noteringar om platsens olika rum och karaktärer samt människors rörelsemönster. Illustration: Josephine Yngvesson 2011, uppdaterad 2014. Kartunderlag: Ludvika kommun 2011.

lekmöjligheter, lekredskap och en stor fin gräsmatta. Ett önskemål från flera av dem är att även kunna använda ytan under kvällstid. Övriga önskemål om miljön är att den ska vara fin, rolig, äventyrlig, ha "ordning och reda", innehålla träd, blommor, djur, sittmöjligheter och sportmöjligheter. En av killarna önskar sig även en skateramp.

Jag träffade även några föräldrar när jag gick runt i området, en man och två kvinnor i åldrarna 30-40 år. De upplever att platsen utsätts för mycket förstörelse och sabotage samt att den är sliten och ovårdad. Ingen av dem använder platsen till något speciellt. Precis som barnen önskar de att det fanns en lekplats och att den vänder sig till hela familjen samt att den ska kunna användas under hela året. Deras önskemål om miljön är att den ska vara fin, rolig, välskött och lummig. De vill även att den ska erbjuda sittmöjligheter, vindskydd, grillplats, fika- och glassförsäljning, toalett, pulkabacke, isbana, klättermöjligheter, fotbollsplan och bollplank.

På en av skolgårdarna på Marnäskolan träffade jag en lärare, kvinna 35-40 år. Även hon upplever platsen som skräpig och att det är mycket förstörelse. Läraren berättar att de ibland använder platsen under idrotten, bland annat till längdskidåkning på vintern. Även hennes önskemål är en lekplats och att området blir en plats som skolan kan använda under raster och idrottslektioner under hela året.

Lynch – platsens struktur och orienterbarhet

Platsen saknar tydliga målpunkter som lockar till besök och vistelse. Det finns ett svagt landmärke – fotbollsplanen – och en svag nod, där stråken möts. Däremot finns det tydliga gång- och cykelstråk som löper längs och inom området. Slänten kan ses som en barriär då den delar upp området och är en tydlig gräns mellan det stora öppna rummet och den lummigare delen. Även den högre kullen kan uppfattas som en barriär då den kan vara svår att ta sig upp på för människor med rörelsehinder. Grågåsvägen som tangerar området i öst samt staketet mot Hillängen kan uppfattas som barriärer då de begränsar platsen och framkomligheten. Runt platsen finns det flera landmärken och noder såsom skola, förskola och idrottsanläggning som lockar till sig människor. Se figur 7.

Branzell – rum, rumskaraktärer och rörelse på platsen

Resultatet från rums- och rörelseanalysen visar att platsen kan delas in i fem rum med olika karaktärer och egenskaper, se figur 8. Rörelsen på platsen håller sig huvudsakligen till vägarna och stigarna. Platsen används mest som en genomfart av de boende, mellan de olika bostadsområdena eller på väg någon annanstans.

SWOT-analys

Under platsbesöken, inventeringen, platsanalysen samt genom intervjuerna framkom en tydlig bild av att platsen inte används till så mycket mer än att vara en yta som man passerar. Trots att platsen inte ses som en naturlig mötesplats av människorna i området bedömer jag att den har stor potential till att bli det. Läget mellan olika bostadsområden, idrottsanläggning, skola och förskola är positivt. Flera av platsens befintliga egenskaper och strukturer kan ses som fördelar och bör tas vara på i gestaltningen av lekparken.

Styrkor: Läget, de olika rummen, den stora öppna ytan, den lummiga delen, varierad terräng, slänten, kullen, den befintliga vegetationen, den befintliga strukturen med gång- och cykelväg.

Svagheter: Saknar målpunkter, funktioner och specifik användning, saknar tydliga entréer, uppfattas som bortglömd, skräpig, den stora öppna ytan är vind- och solexponerad, viss befintlig vegetation är risig, befintliga inventarier är gamla och slitna, dålig tillgänglighet.

Möjligheter: Genom att gestalta en lekpark kan platsen få en stärkt identitet, bli ett landmärke, en mötesplats och en hälsofrämjande miljö som inspirerar barn och unga till lek och aktivitet. En ny gestaltning kan även bidra till att de som bor i Marnäs får en positivare uppfattning om sin närmiljö. Det kan även bli en plats som Marnässkolan och förskolan Staren kan använda i sin verksamhet.

Hot: Att kommunen prioriterar annan verksamhet på platsen som till exempel en utbyggnad av Hillängen med konstgräsplan. Ett annat hot är en utdragen beslutsprocess. Ett tredje hot är att tillräckliga resurser inte finns eller avsätts.

Inspiration och förebilder

Under arbetets gång användes tre olika miljöer som inspiration och förebilder. Det är miljöer som utifrån min tolkning av den aktuella litteraturen har ett innehåll eller element som är karakteristiskt för en miljö som lockar till lek och aktivitet. Den första är Klimatträdgården i Slottsträdgården, Malmö. Den är ett exempel på ett spännande rum med mycket växtlighet och sinnliga upplevelser. Sagolekplatsen, som är en temalekplats i Malmö, är en annan förebild i form av en inspirerande lekmiljö med mycket färg samt många roliga och lekfulla detaljer. Den tredje miljön är en lekmiljö vid LEVA Kungsladorna i Visby. Där har man med enkla medel och material skapat förutsättningar för lek och aktivitet i naturmiljö.

Gestaltningssprogram och programskiss

Här presenteras gestaltningssprogrammet och programskissen som användes som stöd i gestaltningsarbetet. De baseras på värden som parken bör erbjuda utifrån kunskap om barns lek och utemiljöer, beställarens önskemål samt SWOT-analysen.

Målgruppen

Kommunens önskemål är att lekparken ska vända sig till hela familjen, men framför allt locka barn och unga, 0-18 år, till lek och aktivitet. Miljön ska vara tillgänglig för alla oavsett ålder, kön, kulturell bakgrund samt psykiska och fysiska funktionsnedsättningar, så långt det är möjligt utifrån platsens fysiska förutsättningar.

Egenskaper i en miljö för att gynna utomhuslek och aktivitet

Eftersträvaransvärda egenskaper i den planerade lekparken kan sammanfattas enligt följande: tydlighet, orienterbarhet, utrymme, kuperad terräng, variation, öppna respektive slutna områden, lugna respektive livliga platser, integrerade ytor, olika funktioner och lekredskap, växtlighet och naturkaraktär, löst material, miljöer och objekt som stimulerar sinnena, estetiska uttryck som form och färg, möjlighet till motorisk utveckling samt ytor och objekt som tillåter flexibel användning och är tillgängliga för personer med olika funktionsnedsättningar.

Ta vara på styrkor och möjligheter

Platsen har förutsättningar som kan anses gynnsamma vid en gestaltning av en lekpark, och de ger möjlighet att skapa ett landmärke, en mötesplats och en hälsofrämjande miljö för barn och unga. Det finns en variation av olika rumsligheter, fysiska strukturer och växtlighet, som bör utnyttjas i gestaltningen av platsen.

Motverka svagheter och hot

En ny gestaltning av platsen skulle kunna förbättra tillgängligheten. Det kan också stärka platsens identitet i förhållande till omgivande områden samt

förändra de boendes uppfattning om den som bortglömd och ovårdad. En lekpark skulle ge barn och unga en plats att vistas på, samt bidra till att den sociala gemenskapen i området utvecklas och blir rikare och att de boende värnar mer om sin närmiljö.

Gestaltningen

Lekparken ska inspirera barn och unga till lek, aktivitet och utevistelse under alla årstider. Ambition är att platsen ska bli områdets naturliga och sociala mötesplats, ha en egen identitet och erbjuda något för hela familjen, samt vara tillgänglig för alla så långt det är möjligt. Genom att tillföra platsen varierade funktioner och miljöer ska den bjuda in till interaktion mellan olika åldersgrupper samt mellan barn och vuxna med olika förutsättningar och bakgrund.

Platsen ska erbjuda olika rumsliga egenskaper med skilda skalor och karaktärer. Den ska erbjuda allt från rekreation i stillhet till livlig lek och aktivitet. Det ska finnas ordnade platser med redskap och funktioner, samt oordnade naturlika miljöer för fri lek och aktivitet. Rummen ska vara tillräckligt stora för att underlätta tillgängligheten för personer med funktionshinder. Det ska även finnas lekredskap som är tillgängliga så att alla har möjlighet att delta i lek och aktivitet på platsen. Lekparken ska vara ett leklandskap där rum, ytor, funktioner och lekredskap är integrerade med varandra, och där utrymme ges för både sinnlig och vidlyftig lek.

För att underlätta orienterbarheten och ge platsen en egen identitet ska utformningen vara enkel, tydlig och kontrastera mot omgivningen. Det ska även finnas tydliga och välkomnande entréer till lekparken.

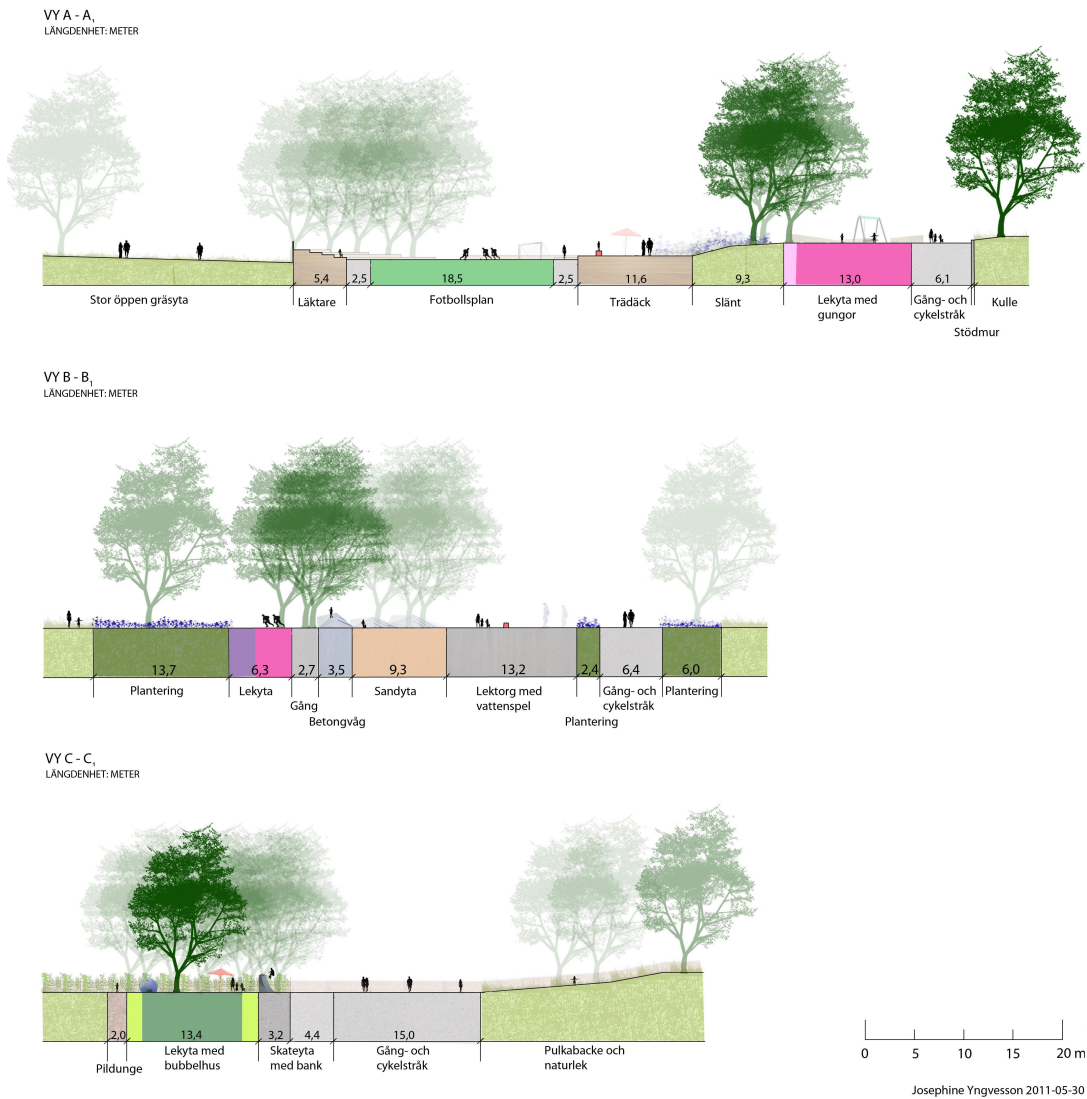
Figur 9. Programskiss med riktlinjer till gestaltungsarbetet. Illustration: Josephine Yngvesson 2011, uppdaterad 2014. Kartunderlag: Ludvika kommun 2011.

Konceptresultat och gestaltungsförslag

Jag valde att arbeta med konceptet Strand och Vågor i gestaltungsprocessen. En strand fungerar ofta som en mötesplats för alla, unga som gamla, och den ger möjlighet att aktivt och passivt delta i de aktiviteter som pågår. Strandens egenskaper och struktur gav inspiration till gestaltungsningen av lekparken i Marnäs.

Utifrån litteraturstudien om barns lek och utemiljö tolkar jag lek som något som går i vågor mellan att vara lugn, stilla och sinnlig, och att vara vild, livlig och fysisk. Ambitionen är att lek ska bölja fram och tillbaka över lekparken, därav vågorna som koncept. Vågorna som element gav också inspiration i arbetet med formspråket. Lekparkens byggda och hårda ytor kan ses som stiliserade vågor medan de naturliga delarna med vegetation ska bölja fram som en naturlig våg.

Det slutgiltiga idéförslaget, Stranden, är ett övergripande gestaltungsförslag för den nya lekparken i Marnäs, Ludvika. Se illustrationsplan (figur 13) och vyer (figur 10-12).

Figur 10-12. Tre vyer tillhörande gestaltungsförslaget Stranden. Illustration: Josephine Yngvesson 2011, uppdaterad 2014.

Stranden

Illustrationsplan

Figur 13. Illustrationsplan, förslag Stranden. Illustration: Josephine Yngvesson 2011, uppdaterad 2014. Kartunderlag: Ludvika kommun 2011.

Diskussion

Syftet med arbetet var att ta fram ett övergripande idéförslag på en gestaltning till en lekpark i en framtida park i stadsdelen Marnäs, Ludvika. Arbetsprocessen och resultatet gav erfarenheter och tankar som diskuteras nedan.

Resultatreflektion

En lekplats kan ses som en viktig symbol för att barn får ta plats i det offentliga rummet. Att skapa utomhusmiljöer som inspirerar och stimulerar barns lek, fysiska aktivitet och lärande är en betydelsefull och utmanande uppgift. Förutom att miljön ska locka till utomhuslek ska den även tillåta lek genom att vara slitstark och ha god säkerhet. Det finns inget facit för hur man utformar dessa miljöer. Däremot finns det vissa kriterier som skapar möjlighet till att lek och aktivitet uppstår. Miljön ska vara tillräckligt stor och varierad, erbjuda kuperad terräng och växtlighet som gärna får vara naturlig, samt ge förutsättningar för såväl sinnlig som vidlyftig lek.

Det aktuella området har goda förutsättningar att kunna omgestaltas till en miljö som uppmuntrar sinnlig och vidlyftig lek samt fysisk aktivitet. Jag har försökt att ta vara på detta. Förslaget innehåller rum och miljöer med olika karaktärer så att barn kan inspireras till lek utifrån olika sinnesstämmningar. Det finns miljöer för lugn och ro respektive livlig och fysisk lek. En viktig strävan i arbetet har således varit att gestalta en lekpark som ger utrymme för olika typer av lek; det vill säga både utforskande, fantasifulla, fria och styrda lekar. Jag har även haft ambitionen att försöka skapa en miljö som får lek och aktivitet att bölja fram och tillbaka över hela området mellan ordnade och oordnade miljöer, fasta lekredskap och olika friare aktivitetsytor.

De olika miljöerna är spridda över hela området. Min tanke är att det i varje miljö ska finnas olika element och hjälpmedel som vänder sig till barn i flera åldrar samt med olika psykiska och fysiska förutsättningar. Genom att göra detta ska alla barn kunna vara på samma ställe och leka utifrån sina förutsättningar så långt det är möjligt. Tanken är att skapa flexibla ytor med värden som kan användas till olika typer av lek och aktivitet. Ett exempel är den slingrande planteringen och odlingsytan som kan användas som rekreation, ge olika sinnesupplevelser, locka till sig djur och utforskas i pedagogiska syften av Marnässkolan eller förskolan Staren.

Konceptet Strand och Vågor har genomgående påverkat förslagets struktur och formspråk, vilket har gett lekparken ett starkt estetiskt uttryck som bidrar till en egen identitet och karaktär. Konceptet hjälper till att binda samman lekparkens olika rum, funktioner och lekredskap på ett kreativt sätt.

Platsens storlek och de utspridda funktionerna skulle kunna ses som något negativt, eftersom det kan vara svårt för en vuxen att ha koll på flera barn samtidigt om de inte är vid samma ”funktion”. Men oftast är det så att de mindre barnen som behöver tillsyn håller sig i närheten av vuxna, medan de äldre som klarar sig själva slår sig fria och själva upptäcker miljön och omgivningen.

Den stora utmaningen i gestaltningen ligger i att hitta balansen mellan att göra platsen tydlig och enhetlig och samtidigt erbjuda varierade miljöer och en mångfald i detaljer som lockar barn till lek och aktivitet. Den breda målgruppen har också varit en stor utmaning. Miljön ska locka både barn och unga i åldrarna 0-18 år och föräldrar. Den ska även vara tillgänglig för alla så långt det är möjligt, oavsett funktionsnedsättning. Det är svårt att veta om jag hittat balansen och om mitt förslag kan tillgodose allas behov och önskningar. Man vet aldrig i förväg hur en ny plats eller miljö kommer att tas emot eller användas.

Metodreflektion

Den valda litteraturen omfattar kända källor som kan anses vara trovärdiga. Däremot finns det alltid en risk i att en text tolkas på olika sätt beroende på vem som läser den. Det här arbetet bygger på min tolkning och individuella användning av den aktuella litteraturen.

Metoderna som användes för att inventera och analysera området bedömdes som relevanta och nödvändiga för att kunna få en bra uppfattning om platsens uppbyggnad, användning och förhållande till den omgivande miljön. Det finns dock andra platsanalysmetoder som kanske hade fungerat lika väl, och som därtill hade gett ett annat resultat.

Inventeringen och analysen av platsen utfördes vid två tillfällen i april 2011. Fler platsbesök under olika förhållanden utifrån tid på dygnet, väderlek och årstid hade bidragit till en ännu större förståelse för platsen och hade gett en tydligare bild av hur den används. Tyvärr fanns inte den möjligheten. Att jag ensam genomförde inventeringen och analysbedömningen utan att diskutera med någon annan kan ha påverkat resultatet. En analys bygger på egna studier och bedömningar, vilket gör att subjektivitet kan vara en eventuell felkälla.

Intervjuerna under det ena platsbesöket gav en bild och förståelse för hur människor använder och ser på platsen. Att använda några få öppna frågor passade bra då jag i förväg inte visste vilka jag skulle intervjua. Metoden gav också möjlighet att ställa relevanta följdfrågor om det behövdes. Om det funnits mer tid hade det varit intressant att arbeta med medinflytande från de målgrupper som är tänkta att använda lekplatsen samt övriga boende i Marnäs. Det hade gett ett mer förankrat och starkare förslag.

De valda inspirationsförebilderna har egenskaper eller uppfyller kriterier som jag uppfattat att en lekmiljö ska ha. Miljöerna inspirerade och påverkade mig på olika sätt i gestaltungsarbetet. När jag studerade platserna gjorde jag det utifrån privata bilder från tidigare besök. Det hade kanske varit mer givande att besöka någon av förebilderna parallellt med gestaltungsarbetet för att verkligen studera hur den används och fungerar. Andra inspirationsmiljöer hade säkert bidragit till andra idéer och tankar.

Arbetet har väckt nya frågor som kan vara intressanta att undersöka i framtiden. Exempel på en sådan fråga är hur medinflytande från målgruppen på 0-18 år kan göras till en del av gestaltungsprocessen. En annan fråga är huruvida det finns könsskillnader i barns sätt att använda lekplatser. Ett par följdfrågor är i så fall hur man skapar förutsättningar för en jämställd lekplats, och hur man bäst uppmuntrar olika grupper, till exempel flickor i åldrarna 10-18 år, att delta i utomhusaktiviteter.

Referenser

- Almström, B. B. (1987). *Ute finns mycket att göra*. Stockholm: Barnmiljörådet.
- Branzell, A. (1976). *Att notera rumsupplevelser*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning.
- Boldemann, C., Dal, H., Blennow, M., Wester, U., Mårtensson, F., Raustorp, A. & Yuen, K. (2005). *En studie av hur förskolegårdar kan påverka barns fysiska aktivitet och solexponering*. Rapport från Centrum för folkhälsa, Avdelningen för folkhälsoarbete. Stockholm: Stockholms läns landsting.
- Boverket (2006). *Lär känna din ort!: Metoder att analysera orter och stadsdelar*. Karlskrona: Boverket. Tillgänglig: <http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument> [2013-12-05].
- Cohen & Crabtree (2008). Semi-structured Interviews. *Qualitative Research Guidelines Project*. Robert Wood Johnson Foundation. Tillgänglig: <http://www.qualres.org/HomeSemi-3629.html> [2014-07-01].
- Gehl, J. (2003). *Livet mellem husene*. Köpenhamn: Arkitektens Förlag.
- Grahn, P. (2007). Barnet och naturen. I Dahlgren, L.O., Sjölander, S., Strid, P. J. & Szczepanski, A. (red.), *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*. Lund: Studentlitteratur, ss. 55-104.
- Granberg, A. (2000). *Småbarns utevistelse*. Stockholm: Liber.
- Harvard, I. (2006). *Mer åt fler på lekplatsen*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Knutsdotter Olofsson, B. (2003). *I lekens värld*. Stockholm: Liber.
- Lenninger, A. & Olsson, T. (2006). *Lek äger rum*. Stockholm: Formas.
- Ludvika kommun (2010). *Åtgärdsplan – Lekplats till lekpark*. Ludvika: Ludvika kommun.
- Ludvika kommun (2011). *Ludvika tätort, Cad-fil. Ludvika kommun*. Ludvika kommun, Planeringsenheten.
- Ludvika kommun (2014). *Fastighetskartan*. Ludvika kommun, Planeringsenheten.
- Ludvika kommun (u.å.). *Kommun och politik*. Tillgänglig: <http://www.ludvika.se/kommunpolitik.4.34576465126885270a1800015489.html> [2011-05-30].
- Lynch, K. (1960). *The image of the City*. Cambridge, Massachusetts: The MIT press.
- Mårtensson, F. (2012). Hälsofrämjande äventyr med naturen som distraktion. *Socialmedicinsk tidskrift* vol. 3, ss. 224-231.
- Rojals del Alamo, M. (2004). *Design for fun: playgrounds*. Barcelona: Links International.
- Selin E. (2007). *Rum för utelek*. Stockholm: Fortbildning AB.
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98, reviderad 2010*. Stockholm: Skolverket.
- Trygghansa (2010). *Så stimulerar du barnets hjärna*. Tillgänglig: <http://www.tryggabarn.nu/5-ar/foraldraskap/sa-stimulerar-du-ditt-barns-hjarna> [2013-12-02].

Unicef (u.å.). *Barnkonventionen*. Tillgänglig: <http://unicef.se/barnkonventionen> [2013-12-20]